

Már megint (még mindig) vízügyek

(Sárándi József: Korvégkezdeteim)

Sárándi József nem bánja, hogy *Korvégkezdeteim* címmel megjelent írásai – melyeket könyve egyik fejezetében kispóráznak nevez – nem állnak össze regénnyé. Gondolom, azért nem bánja, mert valamiképpen mégis összeállnak: összetartja őket a személyesség, az önéletrajzi jelleg, és az, ami csak nyomokban van jelen a könyvben: hogy a versírás háttérül szolgáló gondolati és életanyagot használta föl sokféle műfajjal kokettáló írásaiban. Az egyik publicisztika az állampolgárt alattvalóvá alázó közéleti stílus ellen. A másik újságtárca a kerítésen kívül nevelgetett gyümölcsfák védelmében. A harmadik kiállítás megnyitóját annak a Balla András fotóművésznek a képeihez, aki terepszínű deszantosruhában fényképezte le a könyv hátsó borítóján látható szerzőt, dzsungelharcnak stilizálva így az író közéleti küzdelmeit. A negyedik nekrológból kifejlesztett pályakép Farkas János „néptanító tanár úrról” – a szokatlan elnevezés a szerző demokratikus pedagógusszemléletére vall. Az ötödik levelezés és – rendhagyó módon – eredményes küzdelem a vízügyi hivatallal. Az ötödik pályatársi ajánlás egy vele rokon lelkű induló költő verseihez. A hatodik beszámoló Huszárik Zoltán és Dobai Péter leányvári látogatásáról. A hetedik élményrögzítés egy villámlátogatásról a szexpiacra. A nyolcadik helyzetjelentés a tarthatatlan pestkörnyéki tömegközlekedésről. A kilencedik megemlékezés Csengery Dénesről, aki példásan emberséges hangú jellemzést írt a szerzőnek egy főiskolai leányhallgatóról, akinek Sárándi udvarolni kívánt. (Vajon mi lett vele?) A tizedik mértéktartóan megírt naplójegyzet egy olyasféle élethelyzetről, amelyet Arthur Miller *Gyújtópont* című kisregényének lincskörülményeihez hasonlíthatunk. (Mértéktartó, mert nem tart számat a mártíromságra és nem tart kezében fegyverként baseball-ütőt vagy teniszrakettet.) A tizenegyedikben arról tudósít, hogy mit jelentenek neki a könyvek, a jó ifjúsági regények (például Verne) meg a magyar és a világirodalom klasszikusai. A tizenkettedikben földézi a kirobbanóan tehetséges Páskándi Géza és a számomra is boldog emlékeztető Száraz György, Nagy László alakját. A tizenharmadikban folyóiratszerkesztői múltjából villant föl mások által és több szempontból is megemlégetett képeket. És így tovább.

Nem baj, hogy nem regény ez, inkább előkészület lehetne egy jó életregényhez, amely így, vázlatos alakban is érdekesebb, mint egy csomó regénynek föltüntetett identitáskeresés, amely nem vezet sehova. Pedig az, amit fontoska módon ilyen pszichológizáló szóval illettem, nem idegen Sáránditól. Ő is önmagát keresi minden lapon, ő is elég sokat „lelkizik”, és hol alul-, hol pedig túlértékeli magát. Ehhez képest meglepően sok valódi értéket mutat föl, miközben árva mivoltában eredetét nyomozza, kiegészítő felét keresi a nőkben, szövetségeseiket kutat és talál, majd veszít el a tetőfedő szakmában, az irodalmi és művészeti életben, különböző okokból nehezen közölhető írásait publikálni szeretné, és kitartóan, de az önsorsrontás hendikepjével nehezítve útját, kergeti a hírnevet, a dicsőséget. Mert mindez együtt van írásaiban: a deviancia tüneteit derűs önmegbocsátással, de szépítgetés nélkül vállalva áll előttünk mint magányos közéleti ember, félig Csengery Dénes, félig Ladányi Mihály utódaként, de – szívből remélem – szerencsésebb kimenetellel.

Ezekkel a nevekkal nem akarván őt beszorítani valamilyen skatulyába, egy harmadik elődjét is szeretném fölemlegetni. A harmadik előd nem más, mint Illyés Gyula, akinek egykori népszerűsége – főként irodalmi berkekben – mostanában mintha alábbhagyott volna. Különösen azé az Illyés Gyuláé, akinek egy mondását mostanában többször emlegetik gúnyosan, mint példaképnek járó tisztelettel. A mondás – mely több változatban is leíródott Illyés tollával, illetve elhangzott az elektronikus sajtóban – lényegében úgy hangzik, hogy nálunk, Magyarországon a vízügyi dolgokért is a költők felelnek. Poéngyártó zsummaliszták és mafla epigonköltők inyenckedésének tárgya lett ez a mondás. Tréfákkal bizonyítják, hogy az írók dolga nem a sokszor tehetetlennek bizonyuló vízügyi hivatal átvállalása, hanem jó írásművek alkotása. (Van, akinek van képe hozzátenni jelezve, hogy meddig terjed a szellemi hatásköre: no és persze az alany és az állítmány egyeztetése. Mintha nem Illyés írásaiból kellene időnként magánvizsgát tennie ezen a téren is, hogy szó ne érje a ház elejét.)

Sárándi elmondhatja, hogy – idegeit nem kímélve – évekkel sikerült meggyorsítania írásaival a leányvári vízügyek rendezését. Vajon hány író művei váltak ilyen eredményesen „anyagierővé”? –, hogy kissé divatjamúlt szóval fejezzem ki magam. S mindjárt hozzáteszem: az új divatok idején miért mindig a jót számúzik a régiből? Miért a közéleti bátorságot, a ténylegesen kockázatvállaló és közhasznú felszólamlást, cselekvést? Miért kell a keservesen kiharcolt vagy kibőjtölt demokráciát naponta besározni? Bárhogy ágál, nem demokrata az, aki közhasznú írói törekvéseket akár a magas esztétika, akár a szerepértelmezés címén akar semmissé nyilvánítani.

Sárándi minden írói és mentalitásbeli gyöngéjével együtt demokrata, a szó igaz értelmében. A szó igaz értelme tudniillik az, hogy a hatalomnál százaszor inkább tiszteli embertársait, és ugyanennyiszor jobban a szellemi értékeket. Kétségtelen: vannak olyan anarchisztikus megnyilvánulásai, amelyek önmagukban nem jelentenek értékeket, sőt saját, jól meggondolt törekvéseit is inkább aláaknázza velük, mint segíti – például amikor felülteti valamelyik hivatalt (bolond lennék megmondani, melyiket –, még hogy rám hivatkozva rázhassák le majd egy fontos közügyben kezdeményezett újabb akciója alkalmával!). Ez jobb, mint amikor valamelyik elődje úgy perelt a száraz lábbal használható és pormentes járdáért, hogy nemcsak a föltétlen publicitást várta el, hanem egyszerre tartott igényt az önfeláldozásért járó mártírkoszorúra és arra, hogy az általa megbírált intézmény terjessze föl kormánykitüntetésre. Sárándiban talán az tetszik legjobban, hogy bár – mint minden ép érzésű költő – ő is szeretné, ha szeretnénk, azért van, amit ennél is fontosabbnak tart, és ezért képes elviselni, ha kell, a magánosságot. Van, amikor a sokasággal együtt, és van, amikor a sokaság ellenére kell szót emelni a közügyekért. Nem árt újra és újra, mindenféle helyzetben tisztázni, hogy mi az a demokrácia. Kívánom neki, hogy az ő számára se váljon kényelmetlenné az igazmondás demokráciája, ha például verseinek némely erőltetetten groteszkesített szójátékát vagy más gyöngeségét szóvá teszem. Prózája bizonyítja, hogy nincs híjával a hiteles és plasztikus írói kifejezőerőnek –, annak az istenáldotta képességnek, hogy mondataiba lelket leheljen. (*Mágus Kiadó*)

Alföldy Jenő